

Norsk høyere utdanning og arbeidslivets behov

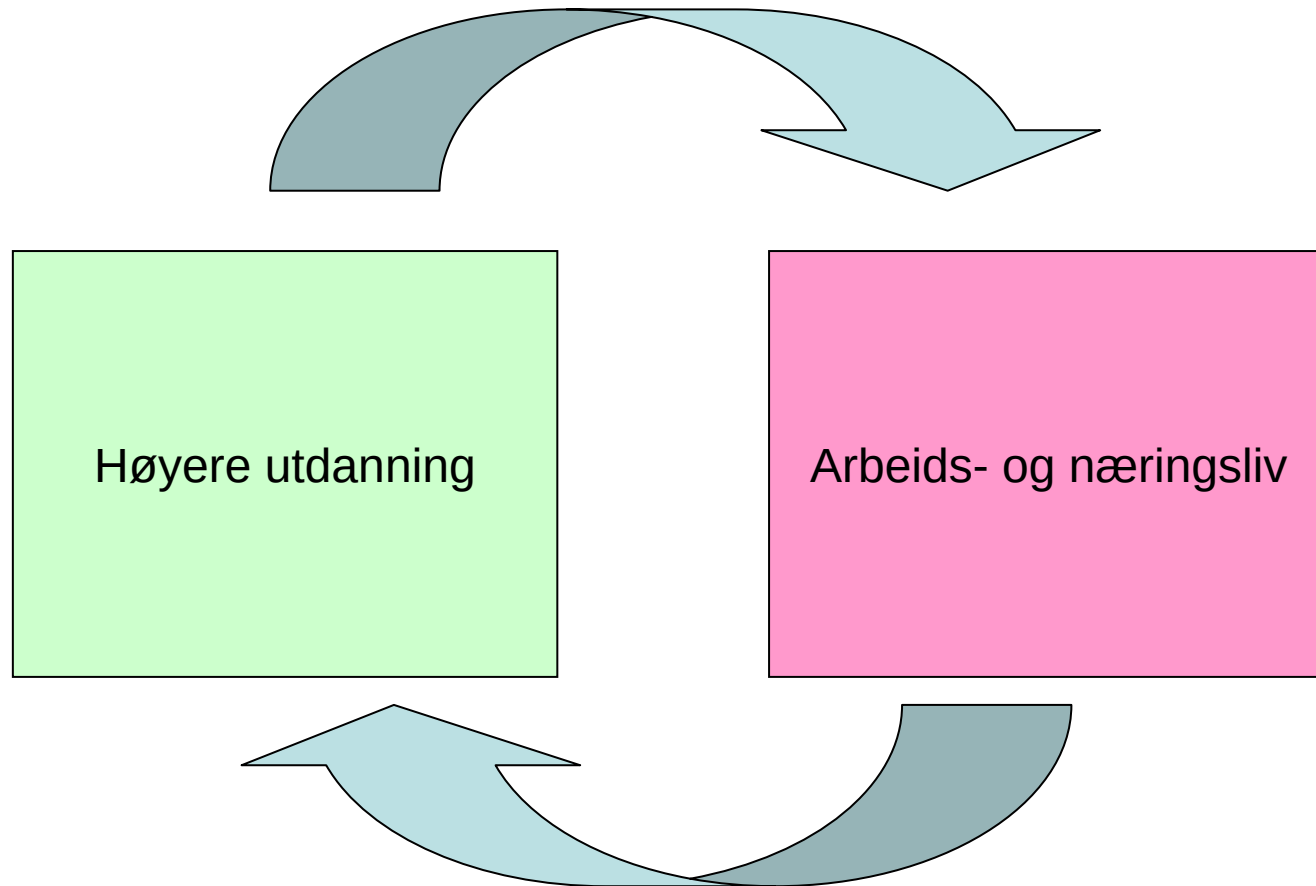
Peter Arbo

Norges fiskerihøgskole
Universitetet i Tromsø

Arbeidslivsdagen, 26. oktober 2006, Universitetet i Tromsø

Et velfungerende samspill?

Høyere utdanning

- Registrerte studenter: Fra 73.850 (1980) til 223.600 (2005)
- Kvinneandel: Fra 44% (1980) til 60% (2005)
- Antallet institusjoner: 6 universitet, 6 vitenskapelige høyskoler, 2 statlige kunsthøyskoler, 25 statlige høyskoler, 25 private høyskoler
- Offentlige bevilgninger: 20 mrd. kroner (2006)
- Kapasitet til å ta inn om lag halvparten av årskullene
- Større mobilitet, men alle læresteder rekrutterer fortrinnsvis fra sitt nærmeste omland

Arbeids- og næringsliv

- To hovedpilarer: Naturressursbasert sektor og offentlig sektor
- Sysselsettingen i tjenesteytende næringer vokst fra 58% (1980) til 76% (2005)
- Sterkest vekst i de største byene
- Stigende utdanningsnivå: I aldergruppen 16 år og over har 25% universitets- og høyskoleutdanning i 2005, 11% i 1980
- Betydelige regionale forskjeller: Oslo 40%, Nordland 19%
- Nye krav og forventninger til jobben: Selvstendighet, fleksibilitet, analytiske og kommunikative ferdigheter, utviklingsmuligheter
- Et vedvarende læringsbehov

To separate samfunnsområder

Høyere utdanning

- Tre hovedfunksjoner:
 - Forskning
 - (Ut)danning
 - Formidling og direkte samfunnsrolle
- Leverandør av arbeidskraft
- Fatter egne autonome beslutninger

Arbeids- og næringsliv

- Viktigste funksjoner:
 - Produksjon av varer og tjenester
 - Sysselsetting og inntekt
 - Verdiskaping
- Mottaker og bruker av arbeidskraft
- Fatter egne autonome beslutninger

Fare for mismatch

- Arbeidslivet: Manglende tilgang på personell med relevant kompetanse
- Høyere utdanning: Manglende jobbmuligheter for ferdige kandidater
- Felles problemer: Redusert vekst og konkurransekraft, dårligere tjenestetilbud, arbeidsløshet, mindre attraktiv by og region, "brain-drain", sviktende studentrekruttering

Forventede antall år i utdanning. OECD-land. 2004

Kilde: OECD, Education at a Glance 2006.

Alternative styringsmodeller

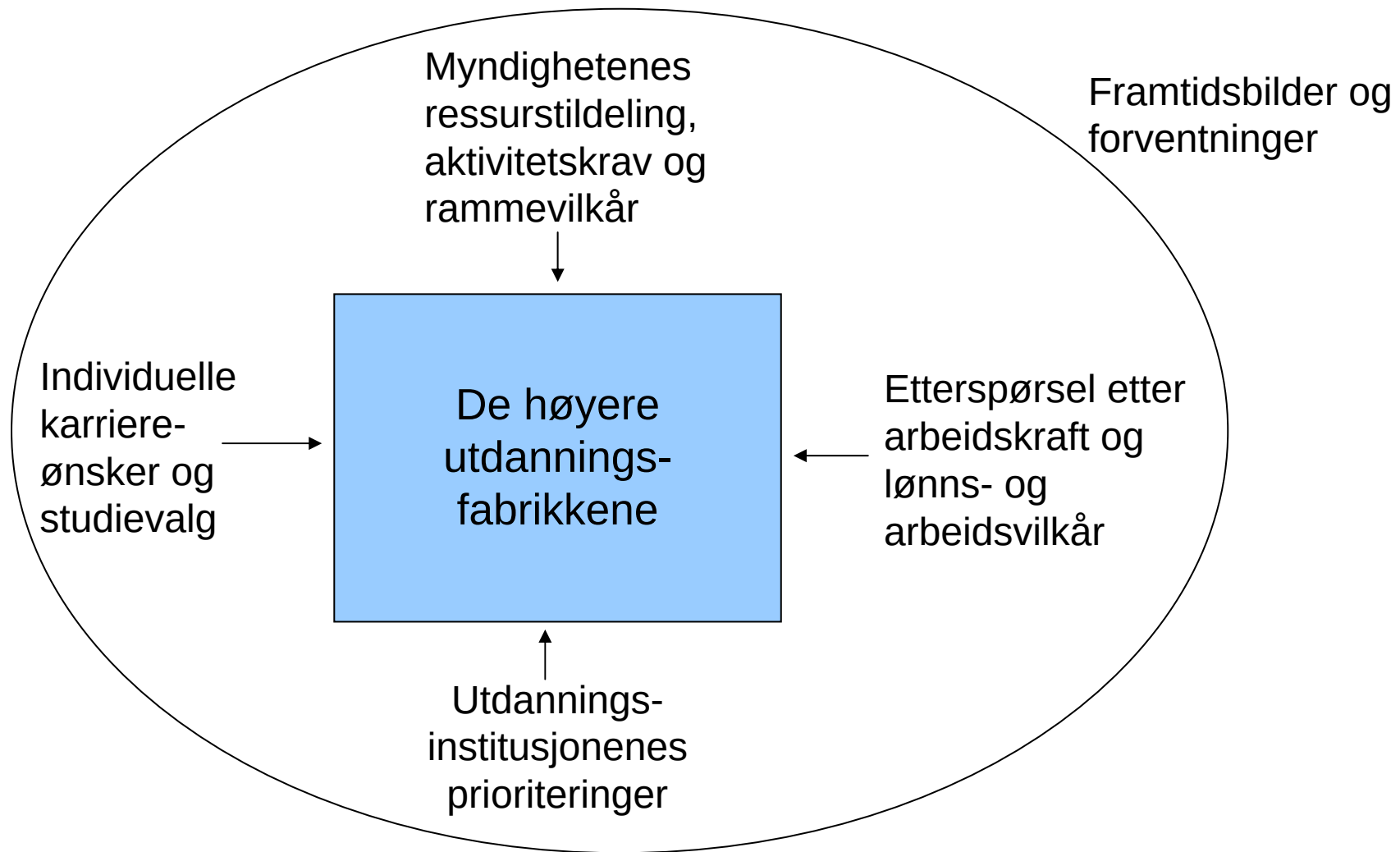
Sentral styring

- ✓ Utdanne for morgendagens behov
- ✓ Prognoser notorisk upålitelige
- ✓ Fritt studievalg og individuell motivasjon
- ✓ Rigid og lite innovativt utdanningssystem

Fri konkurranse

- ✓ Satsing på populære utdanninger
- ✓ Lokalisering og kapasitetsutbygging på tvers av politiske mål
- ✓ Begrenset valgfrihet
- ✓ Dublering og sløsing med offentlige midler

Dagens dimensjonering

Aktuelle forbedringstiltak

- Studieinformasjon
- Fleksibilitet i oppretting og avvikling av studietilbud
- Kvalitetssikringssystemer
- Kandidatundersøkelser
- Offentliggjøring av hvordan kandidatene gjør det på arbeidsmarkedet
- Eksterne paneler som deltar i utformingen av nye studieprogram
- Problem- og prosjektbaserte undervisningsformer
- Praksis- og utplasseringsperioder
- Entreprenørskaps- og gründeropplæring
- Portaler for prosjekt- og praksissøk (Ideportalen, projektzone.dk)
- Speed-dating mellom virksomheter og studenter
- Kompetansemegling
- Arbeidslivskonferanser og industridager
- Karrieresentre og yrkes- og jobbsøkerveiledning
- Internship- og traineeordninger
- Alumnivirksomhet
- Fleksibel etter- og videreutdanning

Visjon:

Det åpne og interaktive universitet

- Høyere utdanning og arbeidsliv som to komplementære læringsarenaer
- Former hverandre gjensidig
- Kombinere nærhet og kritisk distanse
- Kombinere relevans og faglig kvalitet

